

RETROACȚIUNEA DESCRIPTIVĂ ÎN CONTEXTUL FORMĂRII CAPACITĂȚII DE AUTOEVALUARE LA ELEVII CLASELOR PRIMARE

DESCRIPTIVE FEEDBACK IN THE CONTEXT OF DEVELOPING SELF-ASSESSMENT CAPACITY IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS

*Tatiana Dubineanschi, dr., conf. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Tatiana Dubineanschi, PhD, associate professor
„Ion Creanga” SPU from Chisinau
ORCID: 0000-0002-4276-0417*

CZU: 373.3.091

DOI: 10.46728/c.v2.25-03-2022.p18-21

Abstract

In this article, some main ideas are reviewed with reference to use descriptive feedback in the process of forming the self-assessment skills of primary school students. It presents the ways to achieve descriptive feedback (oral and written), the criteria of a valid feedback and self-assessment, the principles of a successful feedback.

Key-words: feedback, self-assessment, self-assessment ability, primary school.

Feedbackul este un instrument pe care oamenii îl folosesc în permanență, atât în viață personală, cât și în cea profesională. Conform Dicționarului explicativ român online feedbackul este o „retroacțiune care se manifestă la nivelul a diferite sisteme (biologice, tehnice etc.) în scopul menținerii stabilității și echilibrului lor față de influențe exterioare; retroacțiune inversă, conexiune inversă, cauzalitate inelară, lanț causal închis” [1].

Un feedback corect transmis constituie un factor de echilibru în procesul de predare-învățare-evaluare. Scopul retroacțiunii este de a comunica elevului, de-al informa cu privire la ceea ce acesta înțelege sau a realizat bine, precum și asupra a ceea ce trebuie să amelioreze, a-l orienta spre ceea ce trebuie să facă pentru a reuși și a-și forma competențe. Retroacțiunea este factorul cel mai influent supra implicării elevului în propriul proces de învățare, formare.

Este important ca **feedbackul să fie un răspuns la o anumită cauză, dar să nu fie o reacție la ceea ce a declanșat cauza.**

În literatura de specialitate sunt menționate mai multe tipuri de retroacțiune, de exemplu: *evaluativă; prescriptivă, descriptivă*, iar în anumite situații unele sunt mai eficiente decât altele. De aceea, trebuie în primul rând să se facă distincția corect și să se ofere feedback autentic (descriptiv).

Retroacțiunea evaluativă poate fi negativă sau pozitivă. O retroacțiune negativă este recepționată foarte rar și nu conduce la îmbunătățirea unui comportament, la menținerea stabilității și a echilibrului. generează cele mai bune rezultate.

Retroacțiunea prescriptivă nu oferă o informație precisă, nu se referă la ceea ce se întâmplă, dar se referă la ceea ce ar trebui să facă elevul. De aceea, uneori aceste tip de retroacțiune este lipsită de consistențe.

Retroacțiunea descriptivă aduce îmbunătățiri majore dacă este oferită corect și are următoarele caracteristici: nu emite judecăți de valoare; este specifică; este bine ținută; este bine intenționată; este aplicabilă; este realistă; aduce îmbunătățiri. De exemplu, dacă cadrul didactic îi spune elevului că a rezolvat corect problema, acesta va fi bucuros, încântat, însă el

nu a primit un feedback, el trebuie să afle ce a simțit cadrul didactic când a văzut acea problemă rezolvată corect. Cu alte cuvinte *feedbackul trebuie să fie descriptiv, nu evaluativ*.

Feedbackul descriptiv oferă elevilor o descriere a învățării lor, a realizării sarcinilor, oferă informații specifice despre punctele lor forte, direcțiile, ariile și pașii necesari de parcurs pentru îmbunătățirea performanțelor. Feedbackul descriptiv continuu legat de rezultatele învățării și criteriile de evaluare este considerat ca cel mai puternic instrument pentru îmbunătățirea învățării elevilor și reprezintă fundamentul dezvoltării unei culturi a învățării, a competenței de a învăța să înveți, dezvoltă la elevi, limbajul și abilitățile necesare pentru a se evalua pe ei înșiși și pe colegi.

Așadar, pot fi menționate următoarele aspecte importante cu referire la *feedbackul descriptiv*:

- poate fi oferit oral sau în scris;
- comunică elevului punctele forte, punctele de îmbunătățit, precum direcțiile de îmbunătățirea a învățării sale;
- poate proveni dintr-o varietate de surse; de exemplu, cadrul didactic, un alt elev (evaluare de către colegi), elevul însuși (autoevaluarea), părinții;
- este reciproc – reflectă părerea atât a cadrului didactic, cât și a elevului;
- asigură transparență, este formulat scurt și într-o manieră pozitivă.

Pentru ca feedbackul oferit să aibă efect, este important să fie acordat timp elevilor ca să acționeze conform acestuia. De exemplu, învățătoarea îi spune elevului: „Acum dacă ați înțeles comentariul meu/al colegilor, fă modificările/corectările ținând cont de cele spuse de mine/colegi”.

Retroacțiunea descriptivă orală se aplică punctual fie pentru a motiva elevii, fie pentru a corecta erorile acestora. Cadrul didactic nu trebuie să dea un răspuns corect sau să indice modul în care trebuia realizat exercițiul, dar să ofere un feedback în formă de întrebări care să-i provoace pe elevi la reflecție, să-i orienteze pe elevi să găsească singuri soluțiile de corectare. De exemplu: „De ce ai...? Te-ai gândit la...? Ce crezi că trebuie să faci pentru...? Ce se întâmplă atunci când/dacă...?”

Retroacțiunea descriptivă scrisă poate fi realizată de către cadrul didactic prin scrierea unui comentariu, de exemplu, pe fișa sau caietul în care s-a realizat sarcina în scris, sau în agenda elevului sau utilizând orice alt instrument de comunicare. În asemenea „mesaje” se recomandă ca: mai întâi de toate să se evidențieze punctele forte ale activității elevului; apoi ceea ce trebuie ameliorat, corectat; să se ofere piste de ameliorare a învățării; să se returneze lucrarea elevului și săi se acorde timp pentru a citi, înțelege recomandările scrise și pentru a le valorifica în remediere. În așa mod elevul este încurajat să realizeze o lucrare mai bună, reluând-o pe cea efectuată anterior și în bază retroacțiunii primite.

Așadar, retroacțiunea descriptivă poate fi realizată: printr-un comentariu specific făcut de elev, colegi, cadru didactic asupra unei sarcini; detalieri privind criteriile de evaluare; modele care ilustrează exemple concrete (postere, foto, video, filmulețe, texte, exerciții rezolvate etc.).

Feedbackul vine din exterior, este oferit elevului cu scopul de a ameliora rezultatele. *Autoevaluarea* este un proces de evaluare formativă, prin care elevul trebuie să aprecieze calitatea sau valoarea rezultatelor sale în raport cu sarcinile înaintate și criteriile impuse. Tandemul feedback-autoevaluare este unul imperios în procesul didactic.

Criteriile unui feedback și a unei autoevaluări valabile sunt următoarele [3]:

- Retroacțiunea este legată cu ceea ce se vrea a învăța.
- Retroacțiunea se axează pe sarcină, dar nu pe elev.
- Retroacțiunea constituie o provocare pentru elev, solicită acțiune și este realizabil.
- Elevul cunoaște criteriile de apreciere a rezultatelor.
- Elevul este interesat de performanțele atinse.
- Elevul controlează realizarea pe etape a activității.
- Elevul depistează greșeli comise și le înlătură.
- Elevul reflectă asupra rezultatului învățării independente.

Metodologia de evaluare criterială prin descriptorii accentuează rolul autoevaluării în contextul tuturor strategiilor de ECD ca metodă alternativă de evaluare, activitate la lecție, capacitate de format la elevi [2, p. 18]. Cu referire la capacitate, autoevaluarea „relevă raportul persoanei față de ea însăși cu privire la procesul și rezultatele activității, faptelor proprii apărute în calitățile de personalitate” [ibidem, p. 72].

Se recomandă ca proiectarea și realizarea activității de autoevaluare să se realizeze în trei etape:

✓ *Autoverificarea.* După finalizarea lucrării, învățătorul ghidează elevii să se verifice, după caz: în baza răspunsurilor corecte oferite de învățător (de exemplu, elevii confruntă rezultatele obținute cu răspunsurile corecte oferite de învățător la proiector sau scrise din timp pe verso-ul tablei, apoi barează răspunsurile greșite și scriu deasupra rezultatul corect); în baza corectărilor realizate de învățător; în baza criteriilor de succes pentru produsul evaluat.

✓ *Autocorectarea.* Ca rezultat al autoverificării, învățătorul ghidează elevii în vederea reflecției și identificării cauzelor care au condus la erori. Apoi asigură remediere imediată, folosind strategii diferențiate (ghidare sau mai mult sprijin) pentru ca elevii să se autocorecteze.

✓ *Autoaprecierea.* Ca rezultat al autocorectării, învățătorul ghidează elevii în aprecierea comportamentului performanțial: folosind anumite simboluri, fișe de autoevaluare etc [2, p. 18].

Capacitatea de autoevaluare nu este un „bun dat”, ea trebuie formată și pentru aceasta se recomandă respectarea condițiilor de educare a acestei capacități:

- prezentarea sarcinii de lucru (produsului) și a criteriilor de succes;
- încurajarea elevilor pentru a-și pune întrebări legate de modul de realizare a sarcinii în vederea conștientizării criteriilor;
- aplicarea controlată a unor grile de autoverificare;
- implicarea elevilor în activități de remediere - autocorectarea;
- completarea unui chestionar sau a fișei de autoevaluare la sfârșitul unei sarcini de lucru relevante – autoaprecierea [ibidem].

Organizarea activității de autoevaluare, orientată spre dezvoltarea capacității de autoevaluare, se realizează în corelație strânsă cu funcțiile acestui tip de activitate.

- *Funcția de constatare.* Elevul constată ce știe bine, ce știe mai puțin bine.
- *Funcția de mobilizare.* Elevul înțelege ce a reușit să facă, care este progresul lui la tema dată, dar este conștient și de faptul că are anumite rezerve, că este necesară mobilizarea în vederea îmbunătățirii rezultatelor.

- *Funcția de proiectare.* Elevul punctează direcțiile de perspectivă. De exemplu, stabilește ce ar trebui să repete, să exerseze, ca să nu aibă probleme în continuare

Pentru ca retroacțiunea descriptivă să fie eficientă în procesul de formare a capacității de autoevaluare la elevi se recomandă a respecta unele principii specifice (după Myers, G. E. și Myers, M. T.) [apud. 5].

1) Concentrarea retroacțiunii mai degrabă pe comportamente, sarcini sau evenimente, decât pe persoană. Accentul se pune pe evidențierea aspectelor care pot fi îmbunătățite, critica personală este întotdeauna greu de acceptat și riscul este mare ca aceasta să genereze un conflict.

2) Axarea retroacțiunii mai degrabă pe observație, decât pe inferență. Observația, dacă este concretă, nuanțată și realistă, poate fi împărtășită altora, în timp ce inferența, care de obicei rezultă din interpretarea personală, estompează comunicarea și riscă să inducă în eroare.

3) Axarea retroacțiunii mai degrabă pe descriere decât pe judecată, pe „ce”, decât pe „de ce”. Miza să fie pe informații și idei oferite, dar nu pe sfaturi întrucât acestea pot împiedica pe elev să găsească singur soluțiile, să facă propriile alegeri.

4) Asumarea responsabilității și rezultatelor retroacțiunii. Exprimarea la persoana întâi stabilește clar originea observațiilor. A nu ezita de a-i cere receptorului retroacțiunii să explice ceea ce nu-i este clar pentru a facilita înțelegerea. Pe de altă parte, receptorul feedbackului trebuie să evite atitudinea defensivă, să înțeleagă că fără ea îmbunătățirea achizițiilor nu este posibilă.

5) Anticiparea efectului retroacțiunii asupra persoanei care o va recepționa/primi. Feedbackul este de obicei mai util dacă solicitat, decât impus și dacă are loc într-un context de susținere și încurajare. În procesul retroacțiunii să se țină cont de persoana căreia i se adresează și de capacitatea acesteia de a primi. Feedbackul se realizează pe un ton nepotrivit poate genera reacții emoționale foarte puternice.

Generalizând, se poate afirma că formarea capacității de autoevaluare la elevii claselor primare depinde de calitatea feedback-ului realizat. Acesta din urmă trebuie să fie unul descriptiv, pozitiv și să implice activ atât cadrul didactic, cât și elevul/elevii.

BIBLIOGRAFIE

1. Dexonline. <https://dexonline.ro/definitie/feedback>. (vizitat 15.02.2022)
2. *Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar: Clasele 1-4.* Chișinău: Tipografia „PrintCaro”. – 120 p.
3. https://ise.md/uploads/files/1577092157_eed_in_invatamantul_primarrom.pdf(vizitat 15.02.2022)
4. La rétroaction descriptive. https://transformingfsl.ca/wp-content/uploads/2015/12/La_retroaction_descriptive.pdf. (vizitat 15.02.2022).
5. La rétroaction formative entre étudiants dans un contexte de formation à distance. https://wiki.teluq.ca/wikimedia/uploads/TED6210_Retro_FAD.pdf (vizitat 15.02.2022).
6. Rétroaction. <https://assets.ctfassets.net/cfektv4t16rw/7BppI8VRuc0zkkkDFxgvuE/f91d0692231fcc77e90aaffc22dd776c/retroaction-AODA.pdf>. (vizitat 15.02.2022)